

Ds. Ardin Mourik

Toelichting

Op dit blad vindt u verschillende bronteksten van Maarten Luther. U kunt deze teksten thuis alvast doornemen. Bij het leerhuis op maandagavond zullen deze teksten achtergrond zijn bij de informatie die ik via een presentatie ga delen. We gaan natuurlijk ook in gesprek over het denken van Luther en luisteren naar muziek die we dankzij Luther hebben.

De teksten van Luther zijn uit een heel andere tijd en zijn soms niet heel gemakkelijk. Het loont de moeite ze langzaam een paar keer te lezen. Als sommige dingen onduidelijk blijven...maandag praten we erover door. Deze teksten kunnen helpen wat meer gevoel te krijgen bij het denken en spreken van Luther.

Samenvattende schets en bronteksten

Het gedachtegoed van Luther wordt vaak uitgelegd aan de hand van enkele begrippen die zijn denken goed samenvatten, maar ook toelichting nodig hebben. Dat zijn: *'alleen uit genade'* (sola gratia), *'alleen de Schrift'* (sola scriptura) en *'alleen uit geloof'* (sola fide).

Eigen samenvatting van de theologie van Luther luidt als volgt (in brief aan Von Staupitz op 31 maart 1518):

'Mijn leer bestaat hieruit, dat de mensen op niets anders moeten vertrouwen dan op Jezus Christus alleen, niet op gebeden, verdiensten of eigen werken, want wij worden niet behouden door "ons eigen lopen" [Romeinen 9:16], maar door God die barmhartig is.' (S. Hiebsch, *Luther voor leken*, p. 45)

De drie 'sola's van hierboven (sola gratia, sola scriptura en sola fide) komen allemaal samen in het centrum: de *gekruisigde Christus* (solus Christus).

Luther staat bekend om zijn 'theologie van het kruis', d.w.z. dat de lijdende en verborgen God ons redt. Wij klimmen niet op door ons best te doen tot een hoge, heilige God, maar God daalt af naar ons. Hij zet zich daarom af tegen een verheven 'theologie der heerlijkheid'. In een openbare vergadering in Heidelberg krijgt Luther de kans (april 1518) om zijn standpunten toe te lichten. Dat gebeurde in de vorm van een zgn. 'disputatie' (academische discussie aan de hand van stellingen). In stelling 21 zegt Luther het volgende over zijn theologie van het kruis:

'De theoloog der heerlijkheid noemt het slechte goed en het goede slecht. De theoloog van het kruis noemt de dingen bij hun juiste naam. Dat is duidelijk. Want wie Christus niet kent, kent ook de in het lijden verborgen God niet. Daarom verkiest hij (de theoloog der heerlijkheid, AM) de werken boven het lijden, heerlijkheid boven het kruis, macht boven zwakheid, wijsheid boven dwaasheid, kortom het goede boven het kwade. Dat zijn degenen die de apostel "vijanden van het kruis van Christus" noemt [Filippenzen 3:18]. Zij haten immers kruis en lijden, ze hebben de werken lief met hun glans en glorie en zo komt het dat zij het goede van het kruis kwaad noemen en het kwade van het werk goed. God kan echter alleen in kruis en lijden gevonden worden.' (S. Hiebsch, *Luther voor leken*, p. 46)

Een heel typisch Lutherse tekst is die van de 'vrolijke ruil'. Die tekst vinden we in zijn belangrijke boek 'De vrijheid van een christenmens'. Ik geef hieronder een deel van de vertaling uit de Duitse tekst:

‘Niet alleen is de gave van het geloof zo groot, dat de ziel daardoor aan het goddelijke Woord gelijk wordt, vervuld van alle genade, vrij en zalig, het geloof verenigt ook de ziel met Christus, zoals een bruid één wordt met haar bruidegom. Uit dit huwelijk volgt ook, zoals St. Paulus (Ef. 5:30) zegt, dat Christus en de ziel één lichaam worden; ze leven dan ook in gemeenschap van goederen, in voor- en tegenspoed, in alle dingen. Wat Christus bezit, wordt eigendom van de gelovige ziel; wat de ziel bezit wordt Christus’ eigendom. Nu bezit Christus alle goede dingen en de zaligheid – die worden dus het eigendom van de ziel. De ziel echter sleept alle ondeugden en zonden mee – die worden nu het eigendom van Christus.’ (vertaling uit: J.T. Bakker en K. Zwanepol (red.), *Door het donkere venster van het ongelooft. Teksten van Maarten Luther*, Zoetermeer 1993, 32ev.)

 <p>De zgn. ‘Lutherroos’. In ieder kerkgebouw van een Ev. Lutherse Gemeente is deze roos in verschillende uitvoeringen te vinden.</p>	<p>Toelichting van Luther bij zijn ‘wapen’:</p> <p>“Het eerste is een kruis, geheel zwart; het staat in een hart, dat zijn natuurlijke kleur heeft – om mijzelf steeds in herinnering te brengen, dat het geloof in de Gekruisigde ons zalig maakt. Want wie van harte gelooft, wordt gerechtvaardigd.</p> <p>Al is het een zwart kruis, dat doet afsterven en pijn moet doen, toch laat ’t dat hart z’n kleur behouden, het verderft de natuur niet, dat wil zeggen: het maakt ons niet dood, maar behoudt ons ten leven. De rechtvaardige leeft immers door het geloof in de Gekruisigde.</p> <p>Zulk een hart nu moet midden in een witte roos staan om aan te duiden, dat het geloof vreugde, troost en vrede geeft en ons zonder meer midden in een witte, vreugdevolle roos zet. Dit is een andere vreugde en vrede dan de wereld geeft, daarom moet de roos ook wit en niet rood zijn; want wit is de kleur van de geesten en van alle engelen.</p> <p>Zo’n roos staat in een hemelsblauw veld om duidelijk te maken, dat we in de Geest en in het geloof reeds deel hebben aan de komende hemelse vreugde: we zijn er reeds in, levende in de hoop, al is het nog niet openbaar.</p> <p>En om dat blauwe veld een gouden ring*, waarmee gezegd wordt, dat die zaligheid in de hemel eeuwig duurt en geen einde heeft en zoveel kostelijker is dan alle aardse vreugde en genot, zoals het goud schoner is en kostbaarder dan alle andere metalen.”</p> <p>*Opgemerkt: Bij die gouden ring kunnen we dan ook nog denken aan Gods allesomvattende Vaderlijke trouw aan al Zijn scheppingswerk en aan alle beloften die “ja en amen” zijn in en door Jezus Christus onze Heer en Heiland</p>
	<p>Bron: Protestants Nederland (80e jaargang, nummer 10, oktober 2014)</p>